

АНГЛОМОВНА СТОМАТОЛОГІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Тхор Н.М.

кандидат філологічних наук, доцент,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ORCID 0000-0003-4306-4242

*Стаття присвячена вивченню функціонального аспекту стоматологічної термінології в англійській мові на матеріалі спеціалізованих та загальномовних словників. В роботі запропоновано структурну класифікацію англійських стоматологічних термінів. Англійська стоматологічна термінологія представлена простими термінами, складними термінами (утвореними методом словоскладання) і термінологічними словосполученнями, які в свою чергу були розкласифіковані нами відповідно до їх структурних типів та граматичного вираження. Переважна більшість простих термінів виражені іменником – 120 одиниць, і тільки 10 – прикметниками, наприклад: *buccal, lingual, mesial*. Подібна граматична вираженість досліджуваних термінів підтверджує думку дослідників про те, що іменник є універсальним засобом для передачі всіх категорій термінологічних понять, оскільки саме ця частина мови має високий ступінь абстракції, внаслідок чого іменник є єдиним лексико-граматичним засобом, який виражає науково-технічні поняття про предмети, якості і дії. Найчастотнішими термінологічними словосполученнями є двоскладні словосполучення, виражені поєднанням прикметника з іменником та двох іменників. Що ж до семантичного вираження компонентів термінологічних словосполучень, то вони представлені як поєднаннями загальноживаного слова з терміном (*Local anesthetic*); двох термінів (*Periodontal pocket*) або двох загальноживаних слів (*Bad Breath*), які у контексті словосполучення набувають значення терміна. Кілька напрямків стоматології виникли відносно недавно і активно розвиваються в даний час, сприяючи появі нових термінів. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розгляді структурних параметрів стоматологічної термінології в англійській мові.*

Ключові слова: термінологія, термін, морфологічний аспект, функціональний аспект, стоматологія.

АНГЛОЯЗЫЧНАЯ СТОМАТОЛОГИЧЕСКАЯ ТЕРМИНОЛОГИЯ: ФУНКЦИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Тхор Н.М.

кандидат филологических наук, доцент,

Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова

*Статья посвящена изучению функционального аспекта стоматологической терминологии на материале специализированных и общеязыковых словарей. В работе предложена структурная классификация английских стоматологических терминов. Английская стоматологическая терминология представлена простыми терминами, сложными терминами (образованными методом словосложения) и терминологическими словосочетаниями, которые в свою очередь были классифицированы в соответствии с их структурными типами и грамматическим выражением. Подавляющее большинство простых терминов выражены существительным - 120 единиц, и только 10 - прилагательными, например: *buccal, lingual, mesial*. Подобная грамматическая выраженность исследуемых терминов подтверждает мнение исследователей о том, что существительное является универсальным средством для передачи всех категорий терминологических понятий, поскольку именно эта часть речи имеет высокую степень абстракции, вследствие чего существительное является единственным лексико-грамматическим средством, выражающим научно-технические понятия о предметах, качествах и действиях. Самыми*

частотними термінологічeskими словосочетаниями являются двусоставные словосочетание, выраженные сочетанием прилагательного и существительного или двух существительных. Что касается семантического выражения компонентов терминологических словосочетаний, то они представлены как сочетаниями общеупотребительного слова с термином (*Local anesthetic*), двух терминов (*Periodontal pocket*) или двух общеупотребительных слов (*Bad Breath*), которые в контексте словосочетания приобретают значение термина. Несколько направлений стоматологии возникли относительно недавно и активно развиваются в настоящее время, способствуя появлению новых терминов. Перспективу дальнейших исследований видим в рассмотрении структурных параметров стоматологической терминологии в английском языке.

Ключевые слова: терминология, термин, морфологический аспект, функциональный аспект, стоматология.

ENGLISH DENTAL TERMINOLOGY: FUNCTIONAL ASPECT

Tkhor N.M.

candidate of philological sciences, associate professor,
Odessa I.I. Mechnikov national university

*The article deals with the study of dental terms in the English language. The final aim of the work is to study and analyze morphological features of the given group of medical terms. The research has been done on the basis of several dictionaries, namely Dental Dictionary, New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language, The Oxford English Reference Dictionary. The volume of investigated material is 200 terms, obtained by consecutive selection. Terminology constitutes the greatest part of every language vocabulary. It is also its most intensely developing part, the class giving the largest number of new formations. The following structural subgroups of the analyzed terms have been singled out: simple terms, compound terms, terminological word combinations. The vast majority of simple terms are expressed by nouns - 120, and only 10 are adjectives, such as buccal, lingual, mesial. Such grammatical expressiveness of the studied terms confirms the opinion of the researchers that the noun is a universal means for the transfer of all categories of terminological concepts, since this part of speech has a high degree of abstraction, which expresses technical objects, qualities and actions. The most common terminological phrases are two-word phrases, expressed by the combination of an adjective with a noun and two nouns. As for the semantic expression of components of terminological phrases, they are represented as combinations of the common word with the term (*Local anesthetic*); two terms (*Periodontal pocket*) or two common words (*Bad Breath*) that, in the context of a phrase, have the meaning of a term. Several areas of dentistry have emerged relatively recently and are actively developing now, contributing to the emergence of new terms. We see the prospect of further research in considering the structural parameters of dental terminology in English.*

Key words: terminology, term, morphological aspect, functional aspect, dentistry.

Вступ

Оскільки терміни становлять ядро мов професійної комунікації, саме вони служать головним засобом концептуальної орієнтації в когнітивно-комунікативному просторі, задають напрямок розумової діяльності фахівців, служать одночасно орієнтиром мислення і орієнтиром діяльності. Особливість терміна полягає в тому, що він повинен функціонувати в сфері тієї науки, яку він обслуговує, проявляючи при цьому всі свої структурні, семантичні та функціональні властивості (Гринев 1996).

Мета нашої розвідки полягає у дослідженні функціональних особливостей англomовної стоматологічної термінології. Загальна кількість вибірки складає близько 200 відповідних термінологічних одиниць, виокремлених на матеріалі англomовних енциклопедичних та тлумачних словників.

Результати та обговорення

Насамперед звернімося до класифікації за морфологічними особливостями аналізованих одиниць. У нашій вибірці були зафіксовані прості терміни, складні терміни (утворені методом словоскладання) і термінологічні словосполучення, які в свою чергу були розкласифіковані нами відповідно до їх структурних типів та граматичного вираження. Розглянемо окремі групи та наведемо приклади.

Прості терміни, тобто виражені одним словом, складають переважну більшість нашої вибірки – 130 одиниць (72 %). Наприклад: *dentin, dentition, denture, analgesia*.

Складні терміни, утворені способом словоскладання основ простих слів або використанням двох основ зі з'єднувальним голосним, де друга основа представляє собою похідне слово, утворене способом афіксації, налічують всього 5 прикладів, тобто 3 % від загальної вибірки. Зазначимо, що під словоскладанням ми розуміємо поєднання двох або, рідше, трьох основ, яке функціонує як єдине ціле і виділяється у складі речення як особлива лексична одиниця завдяки своїй цільнооформленості. Наприклад: *hypersensitivity, mouthwash*.

Що ж стосується зафіксованих у нашій вибірці термінологічних словосполучень, то вони налічують 45 прикладів, тобто 25 %. Наприклад: *bad breath, bite wings, cantilever bridge, cross bite*.

Крім вищевказаної загальної структурної класифікації, ми також розглянули граматичне вираження простих, складних термінів та термінологічних словосполучень.

Наш аналіз граматичного вираження досліджуваних термінів дав змогу зробити висновок, що переважна більшість простих термінів виражені іменником – 120 одиниць і тільки 10 – прикметниками, наприклад: *buccal, lingual, mesial*.

Подібна граматична вираженість досліджуваних термінів підтверджує думку дослідників про те, що іменник є універсальним засобом для передачі всіх категорій термінологічних понять, оскільки саме ця частина мови має високий ступінь абстракції, внаслідок чого іменник є єдиним лексико-граматичним засобом, який виражає науково-технічні поняття про предмети, якості і дії.

Що ж стосується термінологічних словосполучень, то у свою чергу ми також виділили наступні структурні типи термінологічних словосполучень та їх граматичне вираження.

Найбільшу групу складають термінологічні словосполучення, до складу яких входять два слова, виражені сполученням прикметника з іменником (Adj.+N). Загалом це 30 випадків із усіх розглянутих. Наприклад:

Adj.+N:

Alveolar Bone

Anterior Teeth

Cosmetic Dentistry

Incisal edge

Local anesthetic

Periodontal pocket

Наступну групу складають термінологічні словосполучення, до складу яких входять два слова, виражені сполученням іменника з іменником (N+N), що складає 8 випадків із загальної кількості вибірки. Наприклад:

N+N*Root canal**Gum disease**Bite Wings**Air Abrasion*

Також за даними нашого аналізу зустрічаються поєднання дієприкметника з іменником, що складає 2 приклади, наприклад:

Part.+N*Impacted tooth**Receded gums*

Наступною групою у складі термінологічних словосполучень є сполучення, що складаються з трьох слів. Серед них поєднання іменник + іменник + іменник, які становлять 2 випадки. Наприклад:

N+N+N*Root canal therapy**Laser Cavity Detection*

Було виділено також термінологічні словосполучення, до складу яких входять прикметник + прикметник + іменник, що складають 3 приклади, наприклад:

Adj.+Adj.+N*High noble metal**Indirect pulp cap**Stainless steel crown*

Найчастотнішими термінологічними словосполученнями є двоскладні словосполучення, виражені поєднанням прикметника з іменником та двох іменників. Що ж до семантичного вираження компонентів термінологічних словосполучень, то вони представлені як поєднаннями загальноовживаного слова з терміном (*Local anesthetic*); двох термінів (*Periodontal pocket*) або двох загальноовживаних слів (*Bad Breath*), які у контексті словосполучення набувають значення терміна.

Перейдемо до аналізу функціонального аспекту досліджуваної термінології. Відомо, що стоматологи вважають недоцільним використовувати довгі назви і використовують спрощений запис назв зубів у вигляді зубної формули (графічного відображення розташування зубів в зубному ряді на щелепі), в якій окремі зуби або групи зубів, їх стан позначаються цифрами або буквами. Тим самим вони оптимізують діагностику, реєстрацію патології і лікування стоматологічних захворювань, не сповільнюючи їх, наприклад:

On examination The intraoral examination revealed carious 55, 54, 53, 52, 51, 61, 62, 63, 64, 65, 72, 83, 84 teeth. Extraction was planned for 62 grossly carious 54, 53, 52, 51, 61, 62, 63, 64 teeth in subsequent appointments. Pulpotomy was performed in 55, 65 with stainless steel crown restoration. Glass ionomer cement restoration was performed in 72, 83 and 84.

Кілька напрямків стоматології виникли відносно недавно і активно розвиваються в даний час, сприяючи появі нових термінів. У зв'язку з розвитком глобального ринку медичних послуг, застосуванням сучасних технологій і поліпшенням обслуговування пацієнтів, постійно зростаючим попитом на надання медичних послуг і високим рівнем конкуренції серед медичних клінік і кабінетів у всьому світі популярності набув так званий медичний туризм. Практика отримання стоматологічних послуг (лікування зубів і протезування) за кордоном сформувала нове відгалуження медичного туризму – стоматологічний туризм / Dental tourism.

Травматизм зубів і органів ротової порожнини у людей, що займаються так званими суперконтактними видами спорту – хокей, бокс, гірські лижі, футбол, фрістайл – нерідке явище. У зв'язку з цим з'явився сучасний напрям стоматології для дорослих і дітей – спортивна стоматологія / Sports Dentistry, що відповідає за профілактику, екстрену допомогу при травмах щелепно-лицевої ділянки та невідкладних станах, лікування, реабілітацію після перенесених травм і захворювань, протезування, імплантацію тощо.

У деяких стоматологічних публікаціях можна зустріти такі терміни: планування 3D імплантації зубів, 3D планування протезування на імплантатах, 3D знімки щелеп і зубів, 3D діагностика стану посмішки, оцифровані гіпсові моделі, цифрове моделювання посмішки / 3D printed Dentistry, 3D printing techniques for dental products, 3D printed models, 3D printing of dentures, 3D printed dental applications, 3D printing polymer materials, 3D printed dental casts, поява яких обумовлена широким застосуванням цифрових технологій в стоматології і, як наслідок, появи напрямку 3D Стоматологія / 3D Dentistry.

Висновки

Англомовна стоматологічна термінологія представлена простими термінами, складними термінами (утвореними методом словоскладання) і термінологічними словосполученнями, які в свою чергу були розкласифіковані нами відповідно до їх структурних типів та граматичного вираження. Переважна більшість простих термінів виражені іменником – 120 одиниць і тільки 10 – прикметниками, наприклад: *buccal, lingual, mesial*. Подібна граматична вираженість досліджуваних термінів підтверджує думку дослідників про те, що іменник є універсальним засобом для передачі всіх категорій термінологічних понять, оскільки саме ця частина мови має високий ступінь абстракції, внаслідок чого іменник є єдиним лексико-граматичним засобом, який виражає науково-технічні поняття про предмети, якості і дії. Найчастотнішими термінологічними словосполученнями є двоскладні словосполучення, виражені поєднанням прикметника з іменником та двох іменників. Що ж до семантичного вираження компонентів термінологічних словосполучень, то вони представлені як поєднаннями загальноновживаного слова з терміном (*Local anesthetic*); двох термінів (*Periodontal pocket*) або двох загальноновживаних слів (*Bad Breath*), які у контексті словосполучення набувають значення терміна. Кілька напрямків стоматології виникли відносно недавно і активно розвиваються в даний час, сприяючи появі нових термінів.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розгляді структурних параметрів стоматологічної термінології в англійській мові.

Список літератури

- Гринев С.В. Введение в терминоведение. М., 1993. 250 с.
Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с
Циткина Ф.А. Терминология и перевод (к основам сопоставительного исследования). Львов: Высшая школа, 1989. 157 с.
Dental dictionary. [Electronic resource]. Mode of access: <http://www.dentpedia.info/dental-education/dental-dictionary>
New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language. Danbury, 1993. 1216 p.
The Oxford English Reference Dictionary. Second Edition. Oxford – New York, 1996. 1765 p.

References

- Grinev, S.V. (1993). Vvedenie v terminovedenie. Moscow.
Selivanova, O. (2006). Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediya. Poltava: Dovkillya-K.
Citkina F.A. Terminologija i perevod (K osnovam sopostavitel'nogo issledovanija). – L'vov: Vysshaja shkola, 1989. – 157 s.
Dental dictionary. [Electronic resource]. Mode of access: <http://www.dentpedia.info/dental-education/dental-dictionary>
New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language (1993). Danbury.
The Oxford English Reference Dictionary. (1996). Second Edition. – Oxford – New York.

Стаття надійшла до редакції 19.08.2019 р.